

Bókasafn Fjölbrautaskóla Suðurlands á Selfossi

starfsskýrsla skólaárið 2021-2022

Starfsfólk:

Starfsmenn bókasafnsins eru tveir. Elín Kristbjörg Guðbrandsdóttir, forstöðumaður var í 100% stöðu allt skólaárið og Ingveldur Jónsdóttir, bókaforstjóri einnig í fullri stöðu að undanskildu veikindaleyfi 28. febrúar til 2. apríl og 9.-13. maí.

Opnunartími:

Opnunartími safnsins er frá 8:00-16:00 mánudaga til fimmtudaga. Á föstudögum er opið til kl. 14:30 og er það gert vegna styttingar vinnuvikunnar.

Útlán:

Útlán eru færð á fjóra vegu: í fyrsta lagi í útlánaþátt bókasafnskerfisins Gegnis, í öðru lagi eru skammtímalán innan skólans handskráð og talin eftir hvern dag, í þriðja lagi eru fartölvuútlán skráð á sérstakt blað sem nemendur undirrita og í fjórða lagi eru tvær bækur í afgreiðslu sem útlán eru handfærð í. Önnur bókin er á afgreiðsluborði og þar skrá notendur safnsins útlán sín sjálfir þegar starfsmenn eru fjarri og í hina bókina eru handfærð útlán á safnefni eftir atvikum.

Skammtímalán innan skólans eru aðallega á útlán á kennsluefni og fartölvum í eina kennslustund.

Útlán:	Haust 2021	Vor 2022	Samtals:
Í Gegni	893	723	1616
Í bók	14	32	46
Innan skólans	1403	1124	2527
Fartölvuútlán	720	502	1222
SAMTALS:	3030	2381	5411

Millisafnalán:

Alls voru millisafnalán 50 talsins á skólaárinu. Þau voru fengin frá 11 bókasöfnum, bæði almennings- og framhaldsskólasöfnum. Langflest safngögn voru fengin að láni frá Bókasafni Árborgar, alls 36 bækur og myndiskar.

Millisafnalán frá:	Haustönn 2021	Vorönn 2022	Samtals:
Bækur frá söfnum	19	8	27
Myndiskar frá söfnum	13	9	22
SAMTALS:	32	17	49

Millisafnalán til:	Haustönn 2021	Vorönn 2022	Samtals:
Bækur til safna		1	1
SAMTALS:		1	1

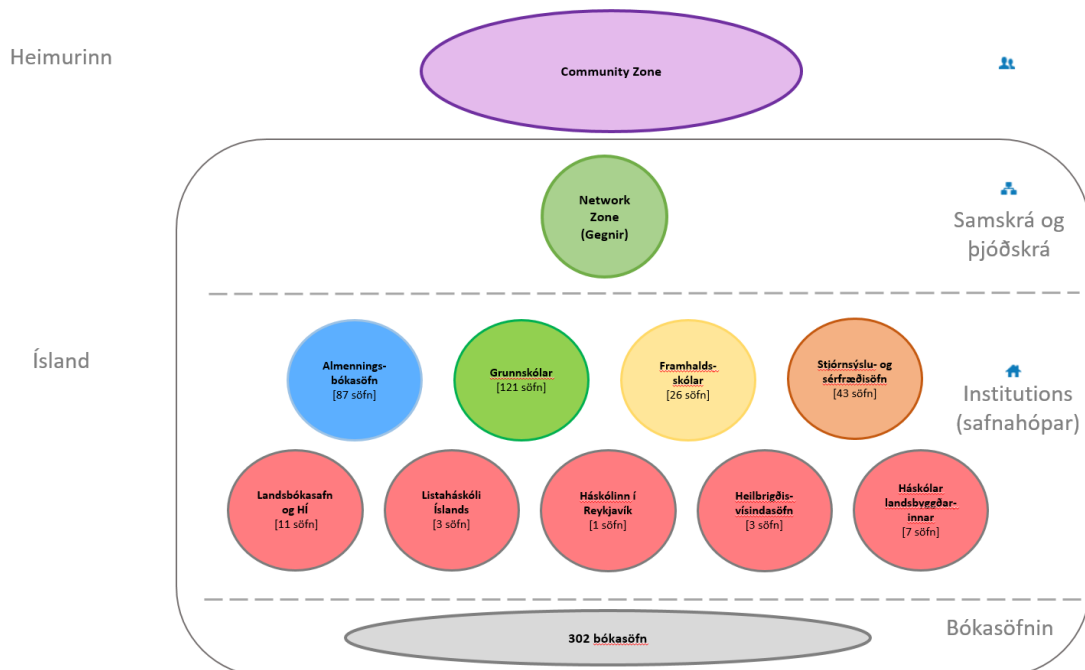
Gegnir:

Bókasafn Fjölbrautaskóla Suðurlands er aðildarsafn að Gegni, samskrá íslenskra bókasafna. Nánast allt efni sem berst á safnið er skráð og tengt í Gegni. Einstaka tímarit og fréttabréf sem berast stopult eru skráð í excel-skjal inn á OneDrive í Office 365.

Kostnaður við þátttöku í Gegni var kr. 408.660 á árinu 2021 eða kr. 34.055 á mánuði. Skólinn greiðir fyrir alla mánuði ársins.

Nú hillir undir að nýtt bókasafnskerfi taki við af Gegni. Bókasafnskerfið Alma og leitargáttin Primo VE frá fyrirtækinu Ex Libris verða arftakar Gegnis (Aleph) og Primo (leitargáttar Gegnis). Innleiðing Alma hófst í árslok 2020 og í maí 2022 stendur yfir uppsetning og yfirfærsla gagna. Alma er veflægt bókasafnskerfi sem mikil reynsla er komin á. Primo VE leitargáttin tekur við af Primo. Kerfin, Alma og Primo VE, eru skýjalausnir sem hýstar eru í gagnaveri Ex Libris í Amsterdam. Bókasöfnin munu fá aðgang að kerfunum í gegnum netið (Saas, Software as a service).

Með nýju kerfi, Alma, verða miklar kerfislægar breytingar. Kerfið er byggt upp af þremur kjörnum (zones):

Söfnum landsins verður skipt upp í ný safnakjarna (institutional zones). Framhaldsskólar landsins verða nú saman í einum safnakjarna, almenningssöfnin í öðrum og grunnskólar í þeim þriðja o.s.frv. Yfir safnakjörnum verður landskjarni (network zone) sem verður sameign allra og innifelur sameiginlegan bókfræðigrunn, nafnmyndaskrá, auk afrits af þjóðskrá. Efsti kjarninn er heimskjarni (community zone). Hann hýsir gögn sem eru tiltæk til afnota fyrir Ex Libris viðskiptavini, t.a.m. bókfræðifærslur, ýmsar nafnmyndaskrár og lýsigögn fyrir rafræn gagnasöfn.

Slökkt verður á Gegni 31. maí og áætlað er að Alma opni um miðjan júní.

Gagnasöfn:

Landsaðgangurinn á hvar.is felur í sér aðgengi allra sem tengjast netinu um íslenskar netveitur að tímaritsgreinum tæplega 22.000 tímarita og þar af eru um 5.500 beint frá útgefendum. Framhaldsskólarnir hafa auk almenningsbókasafna, háskólabókasafna, stjórnsýslusafna, fyrirtækja og samtaka frá upphafi tekið þátt í kostnaði við landsaðgang að rafrænum gagnasöfnum og tímaritum á vefnum hvar.is. Greiðsluupphæð miðast við fjölda ársnema. Á árinu 2021 greiddi FSu kr. 106.904. Framhaldsskólar greiða fyrir Encyclopedia Britannica, ProQuest Central gagnasafnið, Web of Science og greinasafn Morgunblaðsins með þriggja ára birtingartöf.

Veforðabækur Snöru eru opnar á skólanetinu og eru þær mikið notaðar af nemendum og kennurum. Kennurum og starfsfólki skólans býðst heimaaðgangur að Snöru og eru fjölmargir sem nýta sér hann.

Greinasafn Morgunblaðsins er opið á skólanetinu á starfstíma skólans en lokað er fyrir aðgang yfir sumarmánuðina. Í gegnum þennan aðgang er hægt að komast í allt efni Morgunblaðsins frá deginum í dag og aftur í tímann. Í kaupbæti fær skólinn pappírseintak af blaðinu.

Á undanförunum árum hefur útgáfa á myndefni færst mikið til streymisveitna og erfiðara er orðið að útvega myndefni á DVD. Það getur reynst skólum erfitt að kaupa streymi vegna lagalegra ákvæða því strangt til tekið mega skólarnir ekki sýna myndefni fyrir stóra hópa nema hafa til þess tiltekin leyfi. Til að koma til móts við þarfir kennara var keypt tímabundin áskrift að streymisveitu Stöðvar 2+ frá miðjum febrúar og til loka apríl. Þarna er að finna fjölbreytt efni sem nýtist vel til kennslu.

Safnfræðsla:

Nýnemadagur var haldinn 17. ágúst. Alls komu 10 hópar nýnema og fengu þeir stutta kynningu á safninu og þjónustu þess. Önnin fór svolítið bratt af stað sem átti sér þá skýringu að nemendur komu í stórum mæli á safnið til að skipta um lykilorð inn á Office 365. Sumarið 2021 var Office 365 fært til Menntaskýsins og því þurftu eldri nemendur að skipta um lykilorð og breyta í 12 stafa lykilorð. Í leiðinni fengu þeir fræðslu um að vista gögnin sín inn á OneDrive sem er hluti af Office 365.

Nemendur í heimildaritun í íslensku ÍSLE3HR05 fengu kynningar í byrjun haust- og vorannar. Mikil áhersla er lögð á notkun gegnir.is við heimildaleitir og að nemendur séu sjálfbjarga með að finna efni. Þeim eru kenndar ýmsar leitaráðferðir á vefnum: setja saman leitarorð, mínusa frá leitarorð (NOT), vikka út leitir (OR), nota stjörnuleit * þ.e. leita að öllum orðum sem byrja t.d. á stang*, gæsalappaleitir o.s.frv. Þetta eru svonefndar boolean-leitir sem nýtast vel þegar viðfangsefnið er orðið nokkuð afmarkað. Einnig er vefurinn timarit.is kynntur sem og Google Scholar. Fjallað er um upplýsingalæsi og mikilvægi þess að vitna rétt í heimildir. Á haustönn fylgdi forstöðumaður safnsins þessum kynningum eftir með heimsóknum í kennslustundir þar sem nemendur gátu óskað eftir aðstoð við heimildaleitir fyrir lokaritgerðina sína.

Á haustönn fengu nemendur í FÉLA1SA05 kynningu á safninu, safnkosti og þeirri þjónustu sem í boði er. Áhersla er lögð á þau kynnist bókasafnskerfinu Gegni og hvernig er hægt að leita eingöngu að safnefni í FSu. Einnig er þeim kynnt heimasíða bókasafnsins og vefurinn timarit.is. Í lok tímans unnu nemendur saman tveir og tveir verkefni á safninu sem þjálfa þá m.a. í að finna heimildir á Gegnir.is, auk þess að finna út staðsetningu tiltekinna rita á safninu.

Sjúkraliðanemar fengu safnkynningu í byrjun febrúar og var hún sniðin að þeirra þörfum og sérsviði.

Talsverð verkefnavinna á safninu var lögð fyrir af kennurum og voru þá teknar saman heimildir fyrir þau verkefni, svo sem verkefni í lífeðlisfræði og jarðfræði, smásögur fyrir íslenskuáfangann Ritun og tjáning, ljóðabækur skálda sem eru fædd eftir 1980 fyrir áfangann nútímabókmenntir í íslensku, einnig efni sem tengist kjörbókinni „Litlar byltingar“ eftir Kristínu Helgu Gunnarsdóttur fyrir sama áfanga.

Hið góða samstarf við sögukennara var endurvakið eftir að skýjahulan lyftist af covid-drómanum. Í heimssögu, fornöld og miðaldir, SAGA3FM05 unnu nemendur heimildaverkefni um afmarkað efni og studdust þá m.a. við heimildalista sem hafði verið tekinn saman á safninu. Í áfanganum SAGA3MS05 unnu nemendur heimildaverkefni þar sem þeir kynntu sér listmálara og öðluðust dýpri skilning á verkum hans, einnig völdu þeir sér ævisögur og unnu samantekt upp úr þeim.

Skráning:

Skráning og skipulagning safnkosts er stór þáttur í daglegu starfi á bókasafninu. Nýtt safnefni er skráð eins fljótt og mögulegt er, en eldra efni eftir því sem tími vinnst til.

Á skólaárinu var tekin ákvörðun um að flytja handbækur úr gryfjunni og færa þær saman við annan safnkost. Með þessu móti skapast meiri heildarsvipur á safninu og aðgengi auðveldara fyrir notendur. Nú eru allar fuglabækur saman á einum stað, svo dæmi sé tekið. Þessi uppstokkun hefur kallað á töluverðar skipulagsbreytingar og grisjun á safnefni. Alls voru 695 safngögn afskrifuð, þar af 680 bækur. Þess má geta að gryfjan fékk andlitsupplýftingu vorið 2021 en þá var frístandandi lág hilla tekin og settur fallegur gólfdukur á þann hluta gryfjunnar þar sem hún stóð.

Tímarit:

Bókasafnið er með fasta áskrift að um 27 tímaritum og einu dagblaði. Eldri tímarit eru geymd í geymslu í kjallara en þau nýrri í gryfju bókasafnsins. Á heimasíðu bókasafnsins er að finna lista yfir tímaritaeign safnsins og vefslóðir þeirra tímarita sem eru aðgengileg á rafrænu formi.

Gjafir:

Á skólaárinu bárust bókasafninu að gjöf 24 bækur og tvö tímarit. Gefendur voru aðallega starfsmenn skólans, auk nokkurra einstaklinga og eru þeim færðar þakkir fyrir hlýhug í garð bókasafnsins.

Safnið áskilur sér rétt til að taka við gjöfum án kvaða og ráðstafa þeim eins og hentar best notendum og starfsemi.

Aðföng og skráning 2021-2022:

Aðföng	Haustönn 2021	Vorönn 2022	Samtals
Bækur	173	112	285
Mynddiskar (DVD)		2	2
Spil	2	8	10
Gagnasett		1	1
SAMTALS	175	123	298

Skráður safnkostur bókasafns FSu:

Bækur og nýsigögn (eintakafjöldi)	Maí 2021	Afskr. haust 2021	Aðföng haust 2021	Uppfærður eintakafjöldi skv. Gegni í árslok 2021	Afskr. vor 2022	Aðföng vor 2022	Maí 2022
Bækur	16.823	98	173	16.898	582	112	16.428
Nótur	48			48			48
Myndbönd	73			73	1		72
Mynddiskar (DVD)	576			576	1	2	577
Mynddiskar (Blu-ray)	13			13			13
Hljómplötur	10			10			10
Geisladiskar (tónlist)	87			87			87
Geisladiskar (hljóðbækur)	166	1		165			165
MP3 hljóðbækur	9			9			9
Snældur	5			5			5
Margmiðl.diskar (tölvugögn)	28			28	1		27
Skyggjur og glærur	10	9		1			1
Leikjakassar og spil	93	1	2	94	1	8	101
Möppur	1			1			1
Gagnasett	5			5		1	6
Kort	28			28			28
SAMTALS	17.975	109	175	18.041	586	123	17.578

Rekstrarkostnaður 2021:

Bækur	737.696
Tímarit og blöð	154.584
Spil vegna íslenskukennslu	14.700
Kostnaður vegna Gagnis, landskerfis bókasafna	408.660
Landsaðgangur að gagnasöfnum	106.904
Snara, veforðabækur	130.000
Áskrift að 123skóli (námsgagnaveita)	30.325
Greinasafn Morgunblaðsins	57.037
Styrkur til faglegs starfs bókasafns- og uppl.fræðinga í frh.skólum	10.000
Landsfundur Upplýsingar	69.417
Bókaplast	57.420
Millisafnalán	1.720
Prentborði og bókamiðar fyrir strikamerkjaprentara	25.742
Leturborðar fyrir merkivél	13.861
Ljósaperur	3.325
Tölvubúnaður	8.990
Opinber gjöld	4.677
Afskriftir á húsgögnum og innréttinum	49.176
Afskriftir á prenturum og ljósritunarvélum	<u>70.200</u>
	1.954.434
Tekjur vegna ljósritunar o. fl.	<u>5.000</u>
	1.949.434

Tæki og búnaður:

Á bókasafninu eru 10 borðtölvur, átta fartölvur, skanni, litaprentari (í afgreiðslu), laserprentari gerðinni HP LaserJet Managed MFP E52645 (nemendaprentari), skrifari fyrir CD og DVD er í tölvu í kjallara, lítið stafrænt upptökutæki, sjónvarp, myndbandstæki, DVD-spilari, fimm litlir DVD-spilarar (lánaðir í kennslustundir), ritvél, leturvél, vifta og sími. Ljósritun fyrir nemendur hefur nánast lagst af, nemendur koma einstaka sinnum og biðja um ljósritun á einu og einu blaði. Með tilkomu tæknilegra farsíma er nú orðið svo miklu einfaldara að taka myndir af heimildum sem nota á við verkefnavinnu.

Alls eru sjö fartölvur lánaðar nemendum í kennslustundir. Þær eru allar af gerðinni DELL Latitude, þrjár með týpunúmer E7270, tvær 7280 og tvær 7490. Útlán á þeim voru samtals 1.222 á skólaárinu.

Vinnuaðstaða:

Vinnuaðstaða starfsmanna samanstendur annars vegar af afgreiðslurými og hins vegar af vinnurými inn af afgreiðslu. Í afgreiðslurými er litaprentari sem nemendur og starfsmenn hafa aðgang að. Aðalprentari nemenda er við hringstigann. Geisladiskar og hljóðbækur eru staðsettar í hillum við afgreiðslu.

Í vinnurými inn af afgreiðslu er vinnuaðstaða forstöðumanns til skráningar og annarrar undirbúningsvinnu. Þar er úrklippusafn sem inniheldur aðallega bæklinga og ýmislegt fræðsluefni. Í vinnurýminu eru geymdar kvikmyndir og kennslubækur sem kenndar eru hverju

sinni, auk þess sem fartölvur eru geymdar í hillum og hægt að hlaða þær milli útlána. Einnig eru fimm litlir DVD spilarar sem eru lánaðir út í kennslustundir.

Í minni geymslunni í kjallaranum er sjónvarp, myndbandstæki og DVD spilari sem nýtist m.a. við yfirfærslu myndefnis af myndböndum yfir á mynddiska. Í hópinnuáðstöðu í kjallaranum er tölva sem er aðallega notuð til skönnunar og til að skrifa mynd- og hljóðdiska. Í kjallaranum er auk þess stærri geymsla fyrir bækur og eldri tímarit.

Fundir, námskeið og ráðstefnur:

Elín forstöðumaður safnsins sótti kennarafundi á skólaárinu og fundi með stýrihópi um upplýsingatækni sem haldnir eru á tveggja til þriggja vikna fresti.

Elín og Ingveldur sóttu landsfund Upplýsingar, fagfélags á sviði bókasafns- og upplýsingafræða, dagana 23.-24. september. Fundurinn var haldinn á Ísafirði og yfirskrift hans var „Í upplýstu umhverfi“. Aðaláhersla var lögð á áskoranir og tækifæri í upplýsingafræðum og hvernig mætti nálgast starfið með sjálfbærni að leiðarljósi.

Samstarfshópur bókasafnsfræðinga í framhaldsskólum (SBF) fundar reglulega yfir vetrartímamann. Fyrsti fundur skólaársins var að þessu sinni haldinn í Menntaskólanum á Ísafirði 23. september í tengslum við landsfund Upplýsingar. Næsti fundur var á Teams þann 1. nóvember, jólafundurinn var haldinn í MH þar sem Sigrún Pálsdóttir las upp úr bók sinni, Dyngju. Fyrsti fundur á nýju ári var haldinn 28. febrúar í Borgarholtsskóla og vorfundurinn var haldinn 2. maí á nýju safni Borgarbókasafns í Úlfarsárdal. Framhaldsskólarnir styrkja faglegt starf samstarfshópsins með því að greiða 10.000 kr. árgjald fyrir hvern starfandi bókasafns- og upplýsingafræðing. Elín er gjaldkeri hópsins.

Hópur skjalastjóra í framhaldsskólum heldur úti póstlista og virkri umræðu inn á Teams. Hópurinn fundaði á Teams þann 27. október.

Elín sótti fyrirlestra hjá Félagi um skjalastjórn á skólaárinu. Guðmundur Arnar Sigmundsson, sviðsstjóri netöryggissveitarinnar Cert-IS fjallaði um netöryggi í fyrirlestri 21. október, „Öryggi gagna í stafrænum heimi“. Í janúar var hugarfar grósku og skapandi hugsunar til umfjöllunar hjá Ragnheiði Aradóttur, markþjálfari hjá PROTraining og PROcoaching. Þann 22. febrúar sagði Óskar Þór Þráinsson, skrifstofustjóri upplýsinga- og skjalastýringar á Þróunar- og nýsköpunarsviði Reykjavíkurborgar frá stafrænni umbreytingu hjá borginni og innleiðingu Hlöðunnar (GoPro Foris skjalakerfisins). Loks fjallaði Gunnhildur Manfreðsdóttir, ráðgjafi hjá Ráðhildur GM. um markaðssetningu skjalastjórnar í erindi sínu þann 29. mars. Það er mjög mikilvægt að fylgjast vel með allri umræðu og víða að sér allri þeirri fræðslu og þekkingu sem í boði er á þessu sviði.

Yfir vetrartímamann heldur Þjóðskjalasafn Íslands úti mjög fróðlegum námskeiðum um ýmsa þætti skjalavörslu. Námskeiðin semvoru haldin á Teams fjölluðu m.a. um grisjun skjala (19. október), varðveislu og eyðingu á tölvupósti (16. nóvember), tilkynningar á rafrænum gagnasöfnum (30. nóvember), átak í skjalavörslu og gerð skjalavistunaráætlunar (11. janúar) og afhendingar úr rafrænum gagnasöfnum (18. janúar). Vorráðstefna Þjóðskjalasafns var haldin 31. maí og yfirskrift hennar var Hagur stjórnsýslunnar og réttindi borgaranna sem er bein vísun í 1. gr. laga um opinber skjalasöfn. Flutt voru erindi um skráningu mála, afhendingarskyldu einkaaðila, aðgang að gögnum og eftirlit Þjóðskjalasafns.

Skjalamál

Vorið 2018 sömdu fjölmargir framhaldsskólar við fyrirtækið Hugvit um aðgang að skjalastjórnarkerfinu GoPro. Lokið var við gerð málalykils fyrir FSu haustið 2018 og hann sendur Þjóðskjalasafni til samþykktar. Gildistími hans er frá 1. september 2018 til 31. ágúst 2023.

Kerfið var sett upp í FSu vorið 2019 og fengu starfsmenn stutta kynningu og kennslu í júní 2019. Alls eru 13 starfsmenn með aðgang að GoPro.

Segja má að innleiðingu kerfisins sé að mestu leyti lokið. Notendur hafa fengið kennslu í að stofna mál og setja viðhlítandi skjöl undir hvert mál. Ljóst er að auka þarf notkun kerfisins og fylgja betur eftir að skjölun gagna eigi sér stað. Til þess að það geti orðið þarf að spýta í lófana og fjölga þeim vinnustundum forstöðumanns sem ætlaðar eru til skjalamála.

Lokaorð

Í heildina má segja að skólaárið hafi verið prófraun á úthald og þrautseigju nemenda og starfsfólks. Það tókst að halda úti staðbundinni kennslu að mestu leyti en loka þurfti skólanum frá 28. október til 2. nóvember eftir að smit vegna Covid-19 komu upp meðal starfsfólks. Slæmt tíðarfar eftir áramótin reyndi á og þurfti að fella niður kennslu þrjá daga í febrúar. Grímuskýlda var svo loksins afnumin 25. febrúar.

En öll él birtir upp um síðar. Skólastarf hefur verið að færast í sitt fyrra horf síðustu mánuði, félagslíf nemenda hefur glæðst og vonandi stefnir nú allt í sólarátt. Spannandi tímar eru nú framundan með sameiningu Fjölbautaskóla Suðurlands og Garðyrkjuskóla ríkisins að Reykjum í Ölfusi. Reikna má með að ríflega 100 nemendur verði í garðyrkjunámi við FSu næstkomandi vetur. Mikilvægt er að þeir njóti áfram þeirrar góðu upplýsingaþjónustu sem veitt var við Garðyrkjuskólann. Safnkost skólanna þarf að færa saman næsta haust í hið nýja bókasafnskerfi Alma. Síðast en ekki síst verður uppstokkun á verkefnum á safninu þegar við fáum góðan liðsauka frá Reykjum, í Guðrúnu Þórðardóttur, bókasafns- og upplýsingafræðingi. Hún er hér með boðin velkomin til starfa. Það er því með tilhlökkun og von um skemmtilegt skólaár framundan sem ég set punktinn hér.

Selfossi 31. maí 2022

Elín Kristbjörg Guðbrandsdóttir
forstöðumaður bókasafns Fjölbautaskóla Suðurlands